

Bygning 4-7-12

Naive visioner for den sociale virkelighed

Af Johan Holm Mortensen

Politikere må ofte høre for ikke at være virkelighedsnære nok. Kritikken går ofte på, at politikken besluttet og gennemføres henover hovedet på de folk, den faktisk påvirker. Man kan på mange måder sige, at Bygning 4-7-12 er udtryk for en sådan kritik.

Denne forestilling, der tager udgangspunkt i Gellerup og den politiske helhedsplan, der skal forandre bydelen, bygger på research og interesse for det miljø, der faktisk eksisterer i Gellerup. Man forstår ligeledes på forestillingens PR-materiale, at de dramatiske tekster er skabt på baggrund af omfattende research i Gellerup.

Om en kort årrække skal Gellerup være et relevant og attraktivt sted at bo, men grundet den nuværende høje procentdel indvandrere, arbejdsløse og kriminelle kan bydelen kategoriseres som en ghetto, hvilket absolut ikke er attraktivt. Sådan udlægges det af skuespillereleven Ulrik Warli Grimstad i forestillingens første scene. Men Gellerup-rapperen Chadi Alderbas (Cha D) kan afsløre, at Ulrik kun har sat sine ben i Gellerup tre gange. Og kun fem minutter af gangen. Ulrik er således fortaler for en helhedsplan uden selv at have en erfaring med den helhed, der allerede eksisterer.

Bygning 4-7-12 slår således den bærende tematik an og præsenterer sit kritiske perspektiv på helhedsplanens idealisering af det fremtidige gennemdesignede og gennemforandrede Gellerup. Det var egentlig, hvad man kunne forvente. Men hvad er det egentlig for en virkelighed, vi skal præsenteres for i forestillingens fiktion? Og hvordan skal fiktionen kommentere og kaste nyt lys over helhedsplanens version af Gellerup?

Forestillingen er også en slags danse- og

teaterkoncert og en hyldest til vitaliteten og festen, idet forestillingens åbningsscene og afslutningsscene er regulære danseopvisninger akkompagneret af Cha D's hiphopmusik. Således pointerer forestillingen, at den alternative og fremmede kultur skal opleves og imødekommes i stedet for at iagttages på afstand. Forestillingens brug af virkeligheden synes således at kaste et nuanceret lys over den virkelighed, der er Gellerup.

Scenografi

Vi befinder os i Gellerup. Eller rettere sagt omkring Gellerup; publikum er placeret på begge sider af scenen, hvis eneste scenografi er tre mandshøje rektangulære kubeformede blokke. Blokkene er beklædt med fotografier; rækker af ens betonterrasser med dertilhørende paraboler – et ikonisk tegn på Gellerups boligblokke. Scenens gulv er ligeledes omdannet til det flisefortov, der ligger i Gellerup. De tre boligblokke får dog ikke lov til at stå ret længe. Med brag væltes de flere gange i løbet af forestillingen for sådan på den ene side at tage forskud på nedrivningen af bygning 4, 7 og 12 og på den anden side at omdanne dem til andre scenografiske funktioner; liggende på siden først som skranke, sidenhen som taxa. Den multifunktionelle scenografi opvejes af de meget konkrete og ukomplicerede karakterer, der for det meste er bestemt af deres tøj og sprogbrug.

Den sparsomme og multifunktionelle scenografi og de hurtigt aflæselige karakterer gør det muligt for forestillingen nemt at klippe mellem scener samt med enkle virkemidler at skabe nye rum.

Således får forestillingen et nærmest filmisk

*Zaki Nobel Mehabil, Bygning 4-7-12, Svalegangen,
Foto: Morten Faueryby*

flow, når der frit klippes ind og ud af rum og fortællinger. En kalejdoskopisk dramaturgi udvikles, og tilskueren inviteres ind i boligkompleksets forskellige hjem, hvor vi får lejlighed til at opleve bydelens mangfoldighed både på godt og ondt. Vi møder bl.a. et ungt dansk par, der står splittet overfor den chikane, de er udsat for i nabolaget. Manden, der vender hjem fra sin løbetur blødende fra ansigtet, søger at overbevise ængstelige kvinde om, at han er faldet, hvilket tilsyneladende ikke er første gang.

Forandringstema

Forandringen i Gellerup kræver ofre; tre boligblokke må rives ned. Og med ét er beboernes skæbner ændret; de er tvunget til at flytte. Det er situationen for den arabiske taxachauffør, Jamal, der fungerer som forestillingens gennemgående handlingsstrengs hovedkarakter. Umiddelbart lægges der op

til en beskrivelse af et socialt presset område med Jamal som eksempel. Vi møder ham på borgerservice, hvor han har svært ved at forstå, at han ikke kan få den bolig, han har udset sig i den veldesignede brochure for det nye Gellerup. Men forestillingens forventede socialrealistiske tone slår over i en magisk realisme. Jamals projekt præsenteres af hans afdøde hustru i en advarsel. For at undgå katastrofen og sikre hende passage til den anden verden skal Jamal inden midnat stoppe vandets løben mellem de to verdener og dermed forhindre oversvømmelsen. Således igangsættes forestillingens bærende drama som en lineær eventyrlig fortælling, hvor den seriøse og sammenbidte Jamal sammen med sin umage makker, den 11-årige, lettroende og kække Ali, vil afgøre Gellerups skæbne. Det sociale drama skubbes til siden til fordel for en eventyrlig magi, der peger væk fra virkelighedens hverdagsdrama.

Fortællingen om Jamal bliver forunderlig og

forandringstemaet i midnattens brydningstid er ikke til at tage fejl af. Det er nu eller aldrig, hvis Gellerup skal reddes fra katastrofen. Brugen af den magiske realisme betegner på en og samme tid en længsel mod et andet liv og accept af det nærværende. Det magiske og overnaturlige i denne forestilling skal forstås på sine egne vilkår, bliver den ikke det, falder fiktionens univers sammen. Når forestillingens centrale fortælling sættes ind i denne blandingsform, fordres dermed tilskuerens accept af den forandringstilstand, Jamal befinder sig i; ønsket om at kunne lægge fortiden bag sig. Denne tilstand spejles i kalejdoskopisk i andre sidefortællinger fra Gellerup.

For at fremhæve den i fiktionen præsenterede virkelighedskontingens gør forestillingen brug af en række episke greb. Brugen af de episke greb, som ekspliciteringen af regibemærkninger og musikalske afbrud, gør, at forestillingen bevarer en afstand mellem tilskuer og fiktion. Distancen til det virkelige objekt og de virkelige mennesker i Gellerup bevares. Forestillingens appelstruktur er således ikke patosorienteret, men befinder sig snarere på en etisk platform. Forestillingen er altså ikke en glorificering af Gellerup, heller ikke er der tale om en ensidig kritik af helhedsplanen. En kritik rettes snarere mod forandringsprocessen.

Den udemokratiske forandring

Som del af scenografien filmer tre overvågningskameraer scenen. På den ene side fungerer overvågningskameraerne som et iscenesættelsesgreb i den teatrale situation, der lader figurerne tale i monologform henvendt til kameraet, således at adskillelsen af det fiktive rum og tilskueren bevares. På den anden side fungerer overvågningskameraerne som del af iscenesættelsen af det fiktive univers, idet de er en del af den trykingsgaranti, kommunen har sat for bydelen. Overvågningskameraerne er den eneste kontaktform, der er mellem beboerne og de der bestemmer. Det er kun i form af disse monologer henvendt til overvågningskameraet

og den formodede iagttager på den anden side af skærmen, beboerne kan lade deres holdning til forandringsprocessen komme til udtryk overfor politikerne. I interaktionen mellem beboer og overvågningskamera er de, der har bestemt forandringen på den ene side meget tilstedeværende i beboernes dagligdag samtidig med, at de er vældigt distancerede og fraværende. En egentlig dialog forekommer ikke, og med denne envejskommunikation udpeger forestillingen et grundlæggende demokratisk problem i helhedsplanens forandringsproces.

Dette problem understreges yderligere i to sidefortællinger om Gellerups visionære arkitekter på toppen af den højeste boligblok med udsigt over hele komplekset. Første gang møder vi arkitekten til det originale boligkompleks fra 1970, der med papplancher og i store vendinger entusiastisk fremlægger sin vision for Gellerup. Arkitekten fremstår i bagklogskabens lys latterligt naiv og vi tilskueren har ikke andet end latter til overs for ham. Den satiriske kritik skærpes og latteren bliver til tårer, da endnu en scene udspiller sig på toppen af boligblokken. I nutiden møder vi så helhedsplanens arkitekt, der næsten en til en - dog nu med iPad, men i lige så store vendinger og lige så entusiastisk - fremlægger sin fornyelsesvision for Gellerup. Helhedsplanen udpeges af forestillingen som intet andet end en gentagelse af fortidens fejlslutninger. Forestillingen stiller sig kritisk - ikke over for helhedsplanen som sådan - men over for den naivitet og den udemokratiske tankeproces, der ligger bag planen.

Kritikken udpensles yderligere, når vi til slut befinder os i det nye Gellerup. I en utopisk idealiseret fremtid, hvor indvandrerdrøge går tidligt fra danskeksamen, fordi opgaverne er dem for lette, og med selvfølgelighed trækker deres scooter på de stier, hvor det er forbudt at køre, kropsliggøres med tyk ironisk distance den naivitet, forestillingen har udset sig som fokus for sin kritik af helhedsplanen.

Virkeligheden italesat

Forestillingen her udspringer af og gør brug af virkeligheden. Man kan ikke direkte kalde forestillingen for virkelighedsteater, da virkeligheden som sådan ikke er iscenesat. Forestillingen referer dog til en meget virkelig problemstilling og kan som sådan ses som et indspark i endebat. Men forestillingens insisteren på ikke at forgribe sig på den virkelighed, den udspringer af, peger på en pragmatisk tilgang til denne virkelighed. De episke greb og den sammenklippede kalejdoskopiske struktur giver et langt mere komplekst billede af den virkelighed, Gellerup er, og hæver sig således over den direkte domsfældelse. Med den etiske appel italesætter forestillingen helhedsplanens manglende blik for netop denne kompleksitet og sammensathed. Den ideelle version af Gellerup er da skøn, men også hul og ensidig.

Bygning 4-7-12

Svalegangen, Aarhus i samarbejde med Dramatikeruddannelsen og Skuespillerskolen ved Aarhus Teater.

Ide og instruktion: Per Smedegaard.

Tekst: Henrik Szklany, Niclas Ashkan Johansen og Simone Isabel Nørgaard.

Scenografen: Nikolaj Heiselberg Trap.

Dramaturg og konceptudvikler Kjersti Hustvedt.

Johan Holm Mortensen

Cand.mag. i dramaturgi.

Undervisningsassistent i Teaterhistorie v.

Dramaturgi, Aarhus Universitet.
